

Nestsucces bij weidevogels: de scholekster

Geert Spanoghe [geert.spanoghe@inbo.be]

Sinds 2013 wordt bij de weidevogels het nestsucces opgevolgd in het Waaslandhaven. De nadruk ligt op de weidevogelgebieden maar om de steekproef ietwat robuust te maken en te kunnen vergelijken, wordt dit ook naar andere gebieden opengetrokken. We willen hiermee cijfermatig onderbouwen wat we tijdens de monitoring aanvoelen: onze weidevogelgebieden scoren slecht. Maar gaat het elders beter? Of kan door inrichting en beheer bijgestuurd worden?

Hier lichten we de resultaten van de scholekster toe. Dat is meteen al een beetje een afwijkende soort in nestplaatskeuze. Scholeksters broeden in en rond de haven een beetje overal waar een geschikte nestplaats grenst aan een goed foerageergebied. Graslanden, akkers, daken, treinsporen, parkings, Geen typische weidevogel! Dat is hij historisch ook niet natuurlijk. In de meeste jaren lag dan ook minder dan de helft van de territoria van scholekster in een als natuurgebied beheerd gebied.

Scholekster - Geert Spanoghe

In de Waaslandhaven heeft de scholekster een populatiedoelstelling van 82-132 broedparen. Voor een deel daarvan wordt gerekend op de huidige en toekomstige weidevogelgebieden. Toen Doelpolder Noord en Putten West pas aangelegd waren, trokken die

ook heel wat scholeksters aan. Rond 2010 hadden we hier 15 à 20 territoria waarvan heel wat paartjes met nesten. Ook de Verrebroekse Plassen haalde in die periode jaarlijks bijna 10 territoria. Net zoals Kievit, grutto en tureluur bleek dit een piekperiode

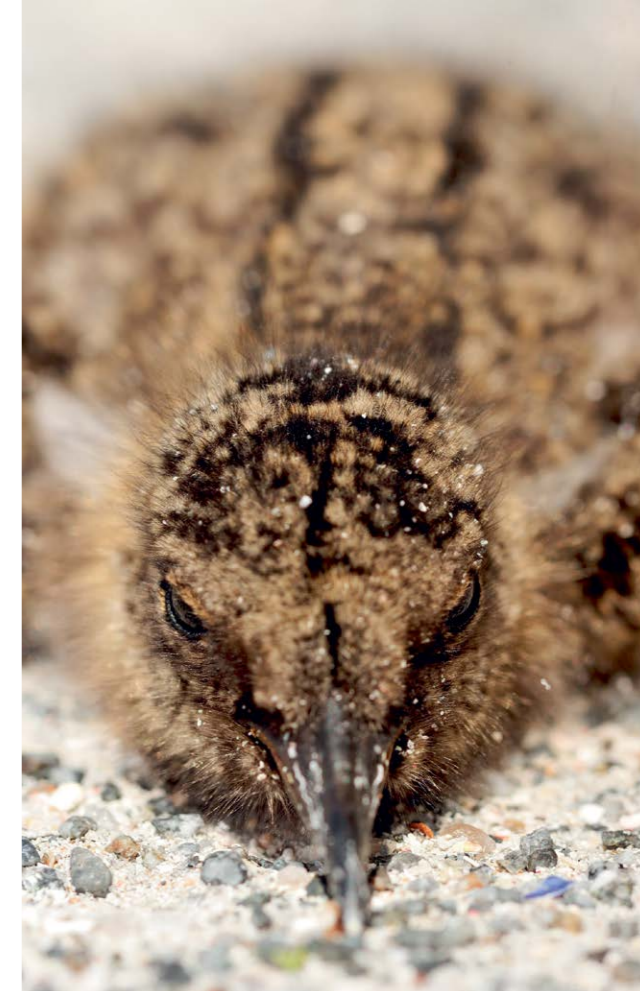
in deze gebieden. Het aantal scholeksters is daar nu nog maar een fractie van toen en zelden wordt er nog effectief genesteld. Tijdens de monitoring werd het duidelijk dat heel veel nesten van weidevogels gepredeerd werden. Iets wat wijst op predatie door zoogdieren, eerder dan vogels. Vos is hierbij een hele belangrijke, maar dit is zeker niet het enige zoogdier dat na enkele jaren deze gebieden ontdekte. Ondertussen weten we dat geen enkele kolonievogel hier nog zoals 10 jaar terug in open vlaktes zal nestelen. Meeuwen, visdieven en kluten zijn nu afhankelijk van de eilanden in de nieuwe natuurgebieden. En wanneer deze voldoende groot zijn, zien we daar ook Kieviten, scholeksters en tureluren naar toe trekken. Meer dan waarschijnlijk zijn dit vogels die ooit in de weidevogelgebieden broedden maar nu verschuiven naar gebieden waar ze meer kans hebben om succesvol te zijn. Zo liep het aantal nesten van scholekster op tot 6 in 2016 op de eilanden van Prosperpolder Noord. Daarvoor noteerden we hier soms wel 1 of 2 territoria maar kwam het niet jaarlijks tot nestelen.

De laatste vier broedseizoenen werden 80 nesten opgevolgd van scholeksters. Het gemiddelde uitkomstsucces van deze nesten lag rond de 60 %, variërend van 43% in 2014 tot 70% in 2015. De steekproef bestond wel maar uit gemiddeld 20 nesten per jaar, daar waar het streefdoel een 100-tal is per jaar om betrouwbare resultaten te bekomen. Vandaar dat het belangrijk is de betrouwbaarheidsintervallen mee te geven. Hoe kleiner de steekproef, hoe breder deze intervallen zullen zijn. Het vinden en opvolgen van nesten vraagt vrij veel tijd. Om jaarlijks 100 nesten van scholekster op te volgen, zou de oefening moeten uitgebreid worden naar een veel grotere regio, liefst zelfs heel Vlaanderen. Zeker als je ook iets zou willen zeggen over de verschillen tussen types van gebieden, bijvoorbeeld graslandcomplexen versus akkerland. We hopen deze materie dan ook open te trekken naar Vlaanderen. Er moet evenwel benadrukt worden dat de minste verstoring van nesten van beschermde vogels, zelfs zonder aanraking van nest of eieren (zoals wij soms doen), vergunningsplichtig is.

Tabel 1. Nestsucces (= aantal nesten waarvan minstens 1 ei uitkwam) van scholeksters in de Waaslandhaven met weergave van het 95%-betrouwbaarheidsinterval (Mayfield-methode).

	Nestsucces %	95% BI	# nesten
2013	64	48-83	10
2014	43	24-74	20
2015	70	54-91	29
2016	56	36-86	21
Totaal	60	48-73	80

De resultaten zijn momenteel dus te licht om verschillen tussen gebieden in de Waaslandhaven te distilleren. Officieel doen we dat ook niet. Alleen voelt iedereen aan dat een nest in één van de weidevogelgebieden momenteel weinig slaagkans heeft, tenzij het op een eiland ligt of in een deel met een sluitende elektrische omheining. Dat lijkt nu toch al enige jaren zo te zijn, al zijn er uiteraard verschillen tussen de jaren. Dat blijkt ook uit de resultaten voor de andere soorten waarover later meer. Naar inrichting en beheer werd de conclusie dan ook al enige tijd genomen. Als we kolonievogels en zelfs weidevogels in dit gebied een kans willen geven, zullen we moeten streven naar predatorluwe gebieden met een elektrische omheining, het creëren van eilanden of

Scholekster - Yves Adams Vilda

Tabel 2. Aantal territoria van scholekster in de belangrijkste gebieden van de Waaslandhaven met procentuele weergave van het aantal buiten de gebieden met natuurdoelstelling (akkers, daken, parkings, infrastructuur- of bufferstroken, ...).

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Doelpolder Noord	2	4	8	9	5	2	3	2	2
Putten West	5	8	10	14	10	9	9	6	5
Verrebroekse Plassen	5	7	8	9	6	3	2	2	1
Prosperpolder Noord				2	3	4	4	4	6
Totaal Waaslandhaven	72	71	85	94	98	79	77	83	80
% buiten natuurgebied	65	46	53	39	50	62	58	64	68

zelfs een combinatie van beide. Onze gebieden zijn momenteel niet robuust genoeg om zonder deze maatregelen populaties van deze soorten kansen te geven. De infiltratie van predators uit het omliggende landschap is veel te gemakkelijk en bovendien trekt het contrast in biodiversiteit tussen deze gebieden en dit landschap net deze predatoren aan. Doelpolder Noord en Putten West zijn gedekte tafels voor o.a. vossen, katten, egels en steenmarters die er vlakbij hun schuilplaatsen kunnen hebben in veldbosjes, dijken, vervallen schuren... . Onder andere het onderzoek naar nestsucces zal moeten aantonen of wij bij de nieuwe inrichtingen de juiste keuzes maakten.

De algemene conclusie voor de scholekster over alle gebieden heen is niet per se negatief. Met gemiddeld 60% van de nesten die uitgebroed worden, haalt de soort een resultaat dat de populatie in stand kan houden. Op voorwaarde dat ook genoeg jongen vliegvlug worden, waarover we nu geen gestandaardiseerde gegevens hebben. Al kan daarover gezegd worden dat op al die soms rare nestplaatsen in het havengebied wel heel wat jongen groot komen. Paartjes met 2, 3 en soms zelfs 4 vliegvlugge jongen zijn zeker niet ongewoon bij zowel de spoor-, parking- als dakbroeders. De vraag is natuurlijk of deze de verliezen in de graslanden en akkercomplexen kunnen compenseren, waarvan we toch voorzichtig kunnen zeggen dat daar wellicht geen voldoende broedsucces wordt gehaald. Het is dus dankzij het aanpassingsvermogen van de scholekster, in de vorm van soms bizarre nestplaatskeuzes, dat de soort het lokaal nog goed lijkt te doen.

Nest van scholekster - Yves Adams Vilda

EBBA2, het nieuwe Europese Broedvogelatlasproject: sponsor een vogelsoort!

Het in 2013 gestarte nieuwe Europese Broedvogelproject, de nieuwe *European Breeding Bird Atlas* (EBBA2), zal gedurende 5 jaar gegevens verzamelen over de verspreiding en de aantallen van broedvogels in meer dan 50 verschillende Europese landen, inclusief het Europese deel van Rusland, de Kaukasus en Turkije. 2017 is het laatste jaar dat veldwerk wordt verricht.

Het project heeft tot doel de verspreiding van meer dan 500 vogelsoorten in meer dan 5000 hokken van 50 x 50 km te bepalen. Niet minder dan 50.000 vrijwilligers nemen deel aan het inventarisatiewerk.

We zijn nu eind 2016 en de eindmeet is al in zicht. En zoals steeds bij grote en ambitieuze projecten is er nog wat geld nodig om het budget rond te krijgen. Daarom wordt aan iedereen de mogelijkheid aangeboden om een soort te sponsoren. Het verzamelde geld zal vooral gebruikt worden voor de financiering van de gegevensverwerking, allereerste promotie, het onderhouden van de atlaswebsite en de publicatie van de atlas.

Het sponsoren van een soort is eenvoudig en kan je doen door naar de website van EBBA2 te gaan via de volgende link: <http://www.ebba2.info/support-ebba2/ebba2-species-sponsorship/>. Daar kun je je favoriete soort uitkiezen om te sponsoren!

Anny Anselin

Select the species you want to support

Select by English or scientific species name

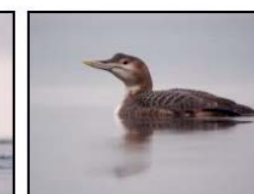
Gavia stellata
Red-throated Loon

Gavia arctica
Arctic Loon

Gavia immer
Common Loon

Gavia adamsii
Yellow-billed Loon

Tachybaptus ruficollis
Little Grebe

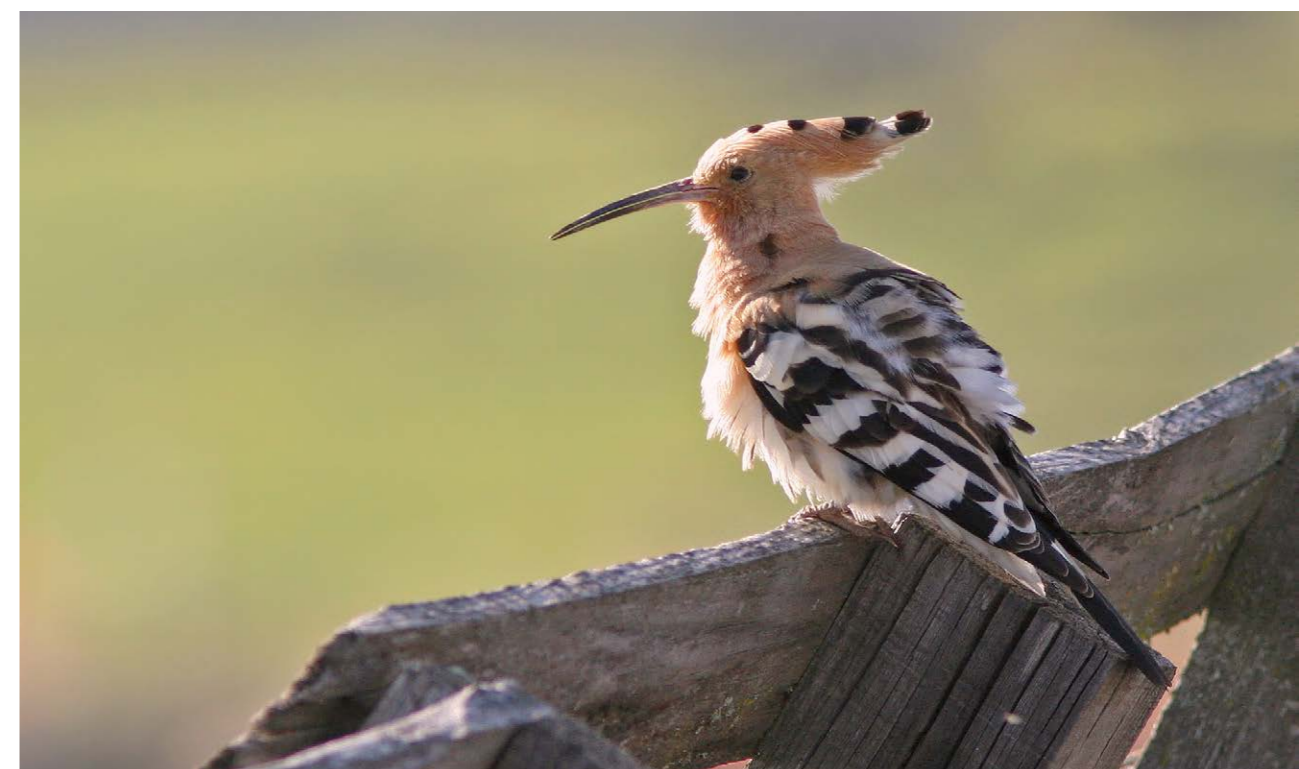
Podiceps cristatus
Great Crested Grebe

Podiceps grisegena
Red-necked Grebe

Podiceps auritus
Horned Grebe

Hop - Koen Devos

European Breeding Bird Atlas
*Finding out where breeding birds occur in Europe
and how this has changed.*

EBBA2
European Breeding Bird Atlas